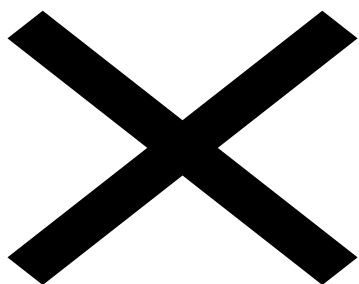

GURUSLĂU 1601

Precizare: la curtea imperială din Praga, gravorul Aegidius Sadeler a înfățișat portretul de visu al lui Mihail Viteazul în ianuarie - februarie 1601, la vârsta de 43 de ani. Inscricția lămuritoare: Michael Waivoda Walachiae Transalpiniae. Semnătura eroului martir cu caractere chirilice era Mihail. Din aceste motive, voi întrebuița numele Mihail, așa cum procedez și la grafia numelui poetului național al României: Mihail Eminescu.

Unirea conducerii celor trei Țări Române a fost efemeră. În hrisovul emis la 27 mai 1601 în Iași, Mihail se intitula Domn al Țării Românești și Ardealului și a toată Țara Moldovei. Frumosul vis al Românilor a durat trei luni. În septembrie, nobilimea transilvăneană se răzvrătește împotriva lui Mihail și îl alege conducător pe Ștefan Csáki, sprijinit de comandantul trupelor imperiale. Polonii ocupă Moldova.

Mihail este înfrânt la Mirăslău și pierde Transilvania. Este învins de poloni la Bucov și Simion Movilă devine Domn al Țării Românești. Mihail, prevalându-se de Tratatul din 1598 cu imperialii, se îndreaptă spre Praga. Ajunge la Viena în ianuarie 1601. Arhiducele Mathias - fratele împăratului - îl primește cu toată deferența trimițându-i multe trăsurile pentru suita sa și o gardă de onoare din muschetari imperiali. La sfârșitul lui februarie ajunge la Praga. Împăratul Rudolf al II-lea îi acordă două audiențe. În prima a discutat cu împăratul două ore fără martori (excepție tălmăciul). Mihail va primi 100.000 de taleri cu care va plăti 6.000 pedestrași și 4.000 călăreți cu care va înfrânge rebelii din Transilvania, domeniul Königsberg din Boemia, iar fiul său, Nicolae Pătrașcu, va fi chemat la Curte. Revine la Viena, apoi la Cașovia (Kosice, în Cehoslovacia). Aici, generalul șchiop, marchizul Ferrante Gonzaga di Mantua, comandantul militar al Ungariei Superioare (după înfrângerea ungurilor de turci în 1526 la Mohács, Ungaria a fost ocupată de otomani - pașalâcul de la Buda, 1541 - și de habsburgi) l-a primit cu numeroși nobili și patru companii de cavalerie. Timp de trei ore cei doi discută planul de campanie în războiul cu principele Sigismund Bathory, care redevenise principe al Transilvaniei. Peste câteva zile apare și Basta, generalul de origine albaneză al trupelor imperiale care trădase pe Mihail la Mirăslău. Cu toată animozitatea lui Mihail, cei doi vor colabora pentru înfrângerea lui Bathory, după cum s-a stabilit la 20 mai. Aliații s-au deplasat în taberele lor: Mihail la Debrețin, Basta la Satu Mare. Amândoi continuau recrutarea oștenilor și așteptau întăriri. La sfârșitul lui iulie, cele două armate s-au unit la Moftinul Mic. Sigismund Bathory, chemat din Polonia, este reales principe de dieta din Cluj în februarie 1601. Își concentrează trupele de transilvăneni, unguri, poloni la Șimleul Silvaniei și așteaptă întăriri consistente turco-tătare.

La 3 august are loc lupta de la Guruslău între oastea lui Bathory, de 18.000 călăreți și 12.000 pedestrași cu 45 de tunuri, și a aliaților: 20.000 de oșteni ai lui Mihail și 14.000 ai lui Basta cu artilerie mai puternică. Aliații beneficiau de un corp de 2.000 de cavaleri silezieni cuirasați. În Sălaj,

sunt două localități numite Guruslău, una pe valea Zalăului, cealaltă, pe valea Someșului. Confruntarea a avut loc pe Zalău. Comandanții armatei principelui, Ștefan Csáki și Moise Székely, erau dușmani și conflictul a fost benefic aliaților, cu toate că nici Mihail și Basta nu aveau chiar sentimente fraterne. Armata aliată avea în centru archebuzierii și catafracții silezieni, în flancul drept Mihail cu forțele sale mobile, în flancul stâng Basta. Lupta a început pe la 9 dimineața printr-un duel de artilerie. Tunurile lui Bathory, de mic calibru, așezate mai sus, n-aveau tirul reglat și obuzele treceau pe deasupra rupelor inamice. Artileria aliată era mai eficientă. A urmat o pauză pentru regruparea forțelor. Bathory, pripit, sigur pe superioritatea sa numerică, a dat ordinul de atac. Moise Székely cu oștenii au trecut râul Guruslău, urcând panta. Archebuzele și tunurile aliate au făcut mari goluri în rândurile atacatorilor. Lupta corp la corp a fost deosebit de sângeroasă. Oștenii lui Basta, inferiori numeric, au început retragerea, dar linia a doua, susținută de artilerie, a restabilit frontul.

Cavaleria lui Csáky a învăluit aripa dreaptă a lui Mihail, dar pedestrașii săi sprijiniți de cavalerie i-au respins pe atacatori. Pe la orele 17:00, frontul se stabilizase. Catafracții silezieni au șarjat și au spart centrul armatei lui Bathory care s-a divizat și a început retragerea. A urmat deruta, apoi masacrarea fugarilor. La 19:30, dezastrul armatei lui Bathory era evident. Până la 22:30 au fost vânați, prinși și uciși oștenii principelui, circa 10-11.000 de ardeleni, poloni, turci, tătari. A fost capturată toată artileria lui Bathory, o mulțime de steaguri din care 110 au fost trimise împăratului la Praga, arhiva și bagajele principelui, care cu alimente, muniții, echipament militar, valori etc.

Aliații au avut pierderi mici, circa 1.200 de oameni. Mihail a trimis scrisori de înștiințare a împăratului la Praga și la alte curți europene. I-a trimis lui Rudolf al II-lea 88 de steaguri capturate față de 22 trimise de Basta, care, din invidie, peste 16 zile avea să ordone infama asasinare a lui Mihail, la 19 august 1601. ASTRA din Sibiu a hotărât edificarea unui monument la Guruslău în 1926, când se împlineau 325 de ani de la bătălie. La 14 septembrie 1926, acesta a fost inaugurat (monumentul reprezenta o cruce înaltă de 13,5 metri), în prezența a 10.000 de participanți.

După dictatul de la Viena din 30 august 1940, obeliscul de la Guruslău a fost aruncat în aer la 29 noiembrie 1940, sub motivul că insultă sentimentele națiunii maghiare și falsifică istoria.

Însă Istoria Românilor nu poate fi ștearsă de dușmanii Neamului Românesc. La 21 octombrie 1976, cu ocazia aniversării a 375 de ani de la lupta victorioasă de la Guruslău, tot pe dealul lui Mihail, a fost inaugurat alt monument de 26 de metri înălțime, realizare a sculptorului sălăjan Victor Gaga.

VIOREL GH. SPETEANU